

Кожны год у верасні паўсюль у Еўропе праводзіцца Дні еўрапейскай спадчыны. Мэта гэтай акцыі — папулярызацыя культурнай спадчыны і пашырэнне інфармаванасці грамадства пра багацце і разнастайнасць культур еўрапейскага кантынента, магчымасць ацаніць багатую мазаіку еўрапейскіх культур, паспрыяць умацаванню еўрапейскай самабытнасці.

У НББ у "круглым stole" "Беларусь самабытная. Традыцыі. Мова. Рамёствы" бралі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі, Нацыянальнай камісіі нашай краіны па справах ЮНЕСКА, Нацыянальнай акадэміі навук рэспублікі, Беларускага камітэта Міжнароднага савета музеяў "ICOM", Беларускага фонду культуры, ВНУ, тэатраў, бібліятэк і іншых устаноў і арганізацый, якія займаюцца пытаннямі захавання гісторыка-культурнай спадчыны.

На абмеркаванне выносіліся наступныя пытанні:

— роля і значэнне гісторыка-культурнай спадчыны ў фарміраванні нацыянальнай ідэнтычнасці, выхаванні маладога пакалення, развіцці культуры; умацаванне паступальнага развіцця грамадства праз засваенне, пераасэнсаванне помнікаў гісторыі і культуры ў сучасным палітычным, эканамічным і сацыяльным кантэксце;

— праблемы і шляхі інтэграцыі беларускай культурнай спадчыны ў еўрапейскую і міжнародную культурную прастору; удзел у міжнародных праектах, інтэгрыраваных базіках да-

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ў рамках Дзён еўрапейскай спадчыны пад эгідай Міністэрства культуры нашай краіны адбылося пасяджэнне "круглага стала" на тэму "Беларусь самабытная. Традыцыі. Мова. Рамёствы", прысвечанага праблемам захавання нацыянальнай гісторыка-культурнай спадчыны.

Спадчына вызначае будучыню

адна з місій музея не толькі захоўваць, але і перадаваць інфармацыю. Сёння ў беларускім грамадстве на ўзроўні сям'і няма, так бы мовіць, "рэтрансляцыі", перадачы паданняў ды легенд ад пакалення да пакалення — ад бабулі да маці, ад маці да дзіцяці. Цяпер усе разлічваюць на школу, музей, на іншыя ўстановы, але гэта

Наталя Дзмітрыеўна Хвiр, загадчык сектара па ахове гісторыка-культурнай спадчыны ўпраўлення па ахове культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі, адзначыла, што, на жаль, на сённяшні дзень працэс уключэння ў дзяржаўны Спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей нематэрыяльных аб'ектаў

рэктар Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці, Аляксандр Смолік, загадчык кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства БДУКiМ, Марына Сяголіна, памочнік старшыні Канстытуцыйнага Суда Беларусі, Вячаслаў Калацэй, загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКiМ.

Раман Падаляка, акцёр

кі, тарашкевіцу, дыялекты, трасянку... Родная мова мае тэндэнцыі да пашырэння сфер свайго выкарыстання, прыкладам — набажэнствы, Інтэрнет... Калі кожны грамадзянін, пачынаючы яшчэ са школы, будзе ведаць, што, каб заняць любую службовую пасаду, яму трэба рэальна ведаць дзве дзяржаўныя мовы, то зусім па-іншаму будучы адносіцца да вывучэння беларускай мовы ў школе і бацькі, і самі дзеці.

Аляксандр Лукашанец упэўнены: гаворачы пра матэрыяльную і нематэрыяльную спадчыну, мы павінны думаць пра яе моўную прэзентацыю ўнутры краіны і, у большай ступені, так па-за яе межамі. Яна павінна мець толькі беларускамоўнае ўвасабленне.

Удзельнікі "круглага стала" адзначылі вялікае значэнне культурнай спадчыны ў фарміраванні нацыянальнай ідэнтычнасці, выхаванні маладога пакалення, развіцці культуры і адукацыі. Яны прызналі, што куль-

ных культурных спадчыны; развіццё міжкультурных камунікацый; уключэнне нацыянальных культурных каштоўнасцей у Сусветны спіс культурнай спадчыны;

— пытанні стварэння нацыянальнай стратэгіі аховы і выкарыстання нематэрыяльнай культурнай спадчыны, у тым ліку: распрацоўка і прыняцце агульнай палітыкі, садзейнічанне навуковым, тэхнічным, мастацтвазнаўчым даследаванням; праблемы захавання і развіцця беларускамоўнай прасторы...

Распачаў мерапрыемства ўступным словам намеснік міністра культуры Уладзімір Грыдзюшка, які зазначыў, што Рэспубліка Беларусь ратыфікавала Еўрапейскую культурную канвенцыю 18 кастрычніка 1993 года і з гэтага часу штогод далучаецца да святкавання гэтай агульнаеўрапейскай акцыі, якая адзначаецца ў розных рэгіёнах краіны.

Уладзімір Паўлавіч падкрэсліў, што без мінулага няма сённяшняга і будучыні. Кожны грамадзянін выдатна разумее, што спадчына — гэта той шматгранны набытак, які садзейнічае ўмацаванню ўзаемаразумення, узаемага даверу паміж народамі шматлікіх краін, а таксама адначасова аб'ядноўвае і дае магчымасць адрозніваць той ці іншы народ адно ад аднаго. Да таго ж, прынцыпова важна не толькі разумець спадчыну. Бо нехта лічыць, што спадчына — гэта толькі помнікі культуры ды архітэктуры. Іншыя — што гэта наша гісторыя, традыцыі, абрады. Усё пералічанае і шмат чаго яшчэ іншага і складае спадчыну народа і краіны...

Вялікі "круглы стол" Ала Сташкевіч, намеснік дырэктара Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, і Людміла Кірухіна, намеснік дырэктара па навуковай рабоце і сувязям з грамадскасцю НББ. Ала Барысаўна адзначыла, што

У сваю чаргу Людміла Генадзьеўна вызначыла, што бібліятэка прызначана для таго, каб збіраць, захоўваць і трансліраваць ўсё тое, што

Усяго ў Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі больш як 370 тысяч адзінак захоўвання, з якіх сорок працэнтаў прадметаў патрабуе рэстаўрацыі.

дацьчыць дакументальнай спадчыны нашай краіны. Беларусь у цэлым і бібліятэкі ў прыватнасці шмат што страцілі падчас розных трагічных момантаў за час сваёй гісторыі. Прыкладам, войны знішчылі значную частку фондаў. Да і папера не можа захоўвацца вечна, асабліва унікальныя рэдкія выданні XV — XVI стагоддзяў. Усё гэта падлягае кансервацыі, рэканструкцыі, узнаўленню. Трэба выкарыстоўваць сусветныя тэхналогіі, напрыклад, алічбоўку, засвойваць інтэрнет-прастору і ўжываць сучасныя сродкі, якія спрыяюць і захаванню, і вяртанню, хоць і віртуальнаму, помнікаў на нашу радзіму.

Валянціна Пісарэнка, загадчык філіяла Нацыянальнага мастацкага музея нашай краіны музея беларускай народнай творчасці, прыйшла да высновы, што народнае мастацтва патрэбна толькі тым, хто з ім працуе, тым, каму за гэта плацяць малыя грошы і дазваляюць займацца любімай справай.

Алена Красоўская, саветнік Міністэрства замежных спраў Беларусі, адказны сакратар Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА, засяродзіла ўвагу прысутных на тым, што стартаваў і на працягу некалькіх год актыўна развіваецца праект "Радзівіліяна" па вяртанні на радзіму алічбаваных копіяў дакументаў, які аб'яднаў рэсурсы разнастайных краін: Польшчы, Літвы, Расіі...

ідзе значна марудней, чым матэрыяльных. Але Міністэрства культуры нашай краіны робіць шмат намаганняў, каб паскорыць гэты працэс.

Час мінае, і мы ўсё больш і больш усведамляем і разумеем, што нематэрыяльная культура — гэта аснова самазахавання беларускага этнасу. Гісторыка-культурныя каштоўнасці — падмурак і жыватворная крыніца нацыі. Паўстае пытанне аховы нематэрыяльнай культуры, і, зыходзячы з гэтага, мэтагодна прыняцце такога закона, — падкрэсліла Алена Новік, дэпутат, член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе. Таксама Алена Аляксандраўна выказалася за пашырэнне

А што рабіць, каб захаваць родную мову? Трэба, па-першае, самім на ёй размаўляць. Па-другое, прытрымлівацца моўнага заканадаўства і ўмець адстойваць свае правы.

сфер ужывання беларускай мовы.

Святлана Лакотка, дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і быту, паскардзілася на недахоп спецыялістаў. А Ніна Кальмага, намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі (да нядаўняга часу Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі), — на цяжкасці з працэсам рэстаўрацыі экспанатаў. Усяго ва ўстанове больш як 370 тысяч адзінак захоўвання, з якіх сорок працэнтаў прадметаў патрабуе рэстаўрацыі.

Да абмеркавання, гэтых і іншых праблем далучыліся Раіса Вайцхоўская, ды-

рэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, закрунуў некалькі пытанняў, у тым ліку акрэсліў праблему мізэрнай колькасці беларускамоўных садкоў, школ і ўжытку беларускай мовы. Была выказана думка, што, можа, ужо надыйшоў час стварыць Інстытут захавання беларускай мовы...

Як зазначыў Аляксандр Лукашанец, дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі, — нацыянальная мова з'яўляецца адным з важнейшых элементаў нематэрыяльнай спадчыны, але мае і матэрыяльнае ўвасабленне як у гістарычным плане — помнікі пісьменства, так і ў сучасным — слоўнікі, граматыкі, іншыя даведнікі, якія прадстаўляюць сучасную сістэму мовы, што дазваляе ёю сёння карыстацца. Мы жывём сёння ў такім грамадстве, што пісьмовая мова з'яўляецца фактычна сферай самастойнай дзейнасці. І для таго, каб яна існавала, павінна быць

нейкае матэрыяльнае ўвасабленне. А што рабіць, каб захаваць родную мову? Трэба, па-першае, самім на ёй размаўляць. Па-другое, прытрымлівацца моўнага заканадаўства і ўмець адстойваць свае правы.

Аляксандр Аляксандравіч акцэнтаваў увагу на тым, што не трэба зводзіць нацыянальную беларускую мову толькі да літаратурнага варыянту, бо гэта яе вельмі зьбядняе. Нацыянальная мова — значна больш складаны і аб'ёмны механізм. Яна ўключае не толькі літаратурны варыянт — гэта рафіраваная, так бы мовіць, неспраўдная жывая мова, — але і народныя гавор-

кі. Нацыянальная мова Беларусі з'яўляецца неад'емнай часткай еўрапейскай культурнай спадчыны, але валодае спецыфічнымі рысамі, уласцівымі менавіта дадзенаму рэгіёну. Таксама была выказана занепакоенасць, што асобныя яе аб'екты знаходзяцца пад пагрозай разбурэння, якое выклікае не толькі натуральнымі прычынамі, але і развіццём працэсаў глабалізацыі і уніфікацыі сацыяльнага і эканамічнага жыцця...

Напрыканцы мерапрыемства палічылі мэтагодным прыняць наступныя рэкамендацыі: разгледзець магчымасць стварэння Беларускага нацыянальнага каардынацыйнага цэнтра па ахове і вывучэнні культурнай спадчыны краіны; звярнуць увагу СМІ на неабходнасць распрацоўкі спецыяльных радыё- і тэлевізійных праграм і раздзелаў у перыядычных выданнях, якія б адлюстроўвалі стан захавання культурнай спадчыны; прапанаваць міністэрствам адукацыі, працы і сацыяльнай абароны Беларусі ўвесці пасаду этнапедагога ва ўстановах адукацыі, культуры і пазашкольнага навучання і выхавання. Таксама трэба звярнуць асаблівую ўвагу на стварэнне дзяржаўнай праграмы ахоўных мерапрыемстваў у дачыненні да нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якая з'яўляецца найбольш адчувальнай да знешніх пагроз, у тым ліку: прасіць Міністэрства культуры распачаць падрыхтоўку асобнага Закона Рэспублікі Беларусь "Аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны"; актывізаваць дзейнасць па стварэнні электронных баз даных у галіне нематэрыяльнай спадчыны і вызначыць каардынацыйны цэнтр для арганізацыі абмену інфармацыяй і ўзаемадзеянню адпаведных нацыянальных структур...

Віктар КАВАЛЁЎ
Фота аўтара